

Pascal Engman & Johannes Selåker

In memoriam

A.W. Bruna Uitgevers

PROLOOG

Stupni Do, een dorp in Bosnië, oktober 1993

Er steeg rook op uit de skeletachtige huizen. Op de grond lag een donkere plas water dat via een pijp uit een van de huizen spoot. Tomas Wolf draaide zich om. Hij vond de Zweedse legervoertuigen beneden in de groene vallei net reusachtige gestrande walvissen. De grijze hemel hing zwaar boven het dorp. De lucht die hij inademde was guur en kil.

Hij keek naar de bosrand, zocht met zijn blik verder naar boven over de groen beklede heuvels die gehuld waren in een melkachtige mist.

De Zweedse VN-soldaten onderzochten de plek waar ooit mensen hadden gewoond. Elk gebouw was beschadigd. Waar was iedereen? dacht Tomas. Hebben ze kunnen vluchten?

Er werd geclaxonneerd, gevolgd door nog meer getoeter van de legervoertuigen. Tomas begreep dat het een poging was om de eventuele overlevenden tevoorschijn te laten komen.

Iemand riep dat hij een kaakbeen had gevonden. Het tv-team dat met de Zweden het dorp in was getrokken haastte zich eraartoe.

Tomas bewoog zich waakzaam in de richting van een openstaande bruine kelderdeur in een stenen huis. Hij maakte de zaklantaarn aan zijn riem los en stapte naar binnen. Geur van vocht en aarde. Hij scheen met de lamp in het rond. Houten planken langs de wanden. Zakken met aardappels op de vloer. Hij schrok toen hij in een hoek iets zag bewegen. Een rode kat blies nijdig, voordat hij snel langs zijn rechterschoet glipte en naar buiten verdween.

Tomas haalde opgelucht adem en ging toen verder met het onderzoeken van de kelder. Hij liet het licht over de wanden en de vloer schijnen, totdat het op iets wits, bijna lichtgevends viel tegen de achtergrond van de aardtonen. Van schrik liet hij de zaklantaarn op de grond vallen.

Hij bukte zich en tastte zoekend op de grond, raapte de zaklantaarn op en richtte die op dezelfde plek. De lichtkegel viel op een blote voet met roodgelakte teennagels. Met trillende handen richtte hij de lichtstraal verder naar boven. Voor een kast lagen drie dode vrouwen op hun rug. Ze hielden elkaars handen vast. Kogelgaten in hun schedels. Doorgesneden kelen. Hij keerde zich om en strompelde naar buiten. Hij zakte in elkaar op de trap voor het huis en ademde hijgend de koele lucht in. Iets verderop lag een lekke zwart-witte voetbal in een modderpoel met daarnaast een kinderlaarsje.

‘Wat hebben ze verdomme gedaan?’ fluisterde hij.

Hij had eerder dode mensen gezien. Zowel hier in Bosnië als in Zweden, waar hij rechercheur bij de afdeling Gewelddsmisdrijven van de politie in Stockholm was. Maar dit was iets heel anders. Hij had het al begrepen toen hij het spookachtige dorp binnenliep, maar met de aanblik van de drie vrouwen had hij het ten volle beseft: op deze plek was alles en iedereen door haat weggevaagd. En niemand zou de moeite nemen om de dader op te sporen. Geen blauwe zwaailichten of sirenes. Er zouden geen onderzoeken op de plaats delict worden gedaan en geen secties worden verricht. Er zou geen bureaucratie zijn. Doden in een oorlog waren een vaststaand gegeven. De graven werden gedolven, de doden werden in het graf neergelaten, slechts een herinnering.

Een andere soldaat haastte zich naar hem toe en hielp hem op de been. Tomas wees naar de ingang van de kelder, probeerde te beschrijven wat hij had gezien. De man, die vijftientig jaar oud was, met lichtblauwe ogen en een crewcutkapsel, luisterde met een verbeterd gezicht.

Toen Tomas stopte met praten, gebaarde de man naar een ander huis dat in puin lag.

‘Daarachter ligt een jongen. Hij is niet ouder dan acht, mis-

schien negen. Hij is doodgeschopt. Begrijp je dat? Zijn lichaampje zit vol afdrukken van modderige grote mannenlaarzen.’

Toen Tomas geen antwoord gaf, knikte de man kort naar hem, gaf hem een vluchtige klap op zijn schouder en verdween toen naar de legervoertuigen. Tomas zette zich schrap tegen de trapleuning om niet in elkaar te zakken.

Hij probeerde zich te vermannen. De mist begon iets op te trekken.

Zaterdagochtend was de aanval van de Kroaten op het dorp begonnen, nu was het dinsdag. Tomas probeerde zich de scènes die zich hier hadden afgespeeld voor te stellen. Maar hij kon het niet.

Ik wil naar huis, naar mijn kinderen, dacht hij. Ik wil niet nog meer mannen tegenkomen met kerven in hun kalasjnikovs om de tel bij te houden van het aantal mensen dat ze hebben gedood.

Hij veegde de knieën van zijn mosgroene uniform af, liep over een hobbelig grindpad en klom over een laag houten hek. In de verwilderde tuin schoten slapende anorectische fruitbomen uit de grond op. De buitendeur hing scheef in de scharnieren. Binnenshuis was het net zo koud als buiten.

‘Hallo? Is daar iemand?’

Op het erf naast een stapel troep stond een witte Lada met roestvlekken. De auto stond op een soort provisorische steiger en had geen banden.

Tomas pakte een sigaret en stak die met trillende handen op. Hij schoof de sigaret in zijn mondhoek, legde zijn handen op het dak en boog voorover om door het zijraam naar binnen te kijken.

Door de witte rook zag hij vlammend in de grijze omgeving een gele huishoudhandschoen. Toen zijn blik naar boven ging, staarde hij recht in een paar opengesperde bruine ogen. Zijn sigaret viel op de grond en zonk weg in de modderpoel. De vrouw leefde. Voordat Tomas de autodeur opendeed, keken ze elkaar even een paar seconden aan. Hij boog de auto in. Ze leek ongeveer vijfentwintig jaar te zijn. Ze had donkerbruin krullend haar tot op de schouders. Haar lichaam rilde van de kou en ze zat ineengedoken op de achterbank onder een gebreide grijze deken.

'I'm Tomas,' zei hij. *'I'm here to help you.'*

Zijn bewegingen waren langzaam en voorzichtig, om haar niet bang te maken. Met grote ogen keek ze naar zijn uitgestrekte hand. Maar in plaats van die vast te pakken deed ze iets wat hem verbaasde. Voordat ze hem voorzichtig een hand gaf, trok ze langzaam de gele huishoudhandschoen van haar rechterhand.

'Azra,' zei ze.

Haar hand was klein, koud en rook vaag naar rubber.

DEEL I

1

Maandag 6 juni 1994

Tomas Wolf staarde in de ogen van zijn vrouw Klara. Ze wachtte op een antwoord. Verder weg op Hornsgatan toeterde een vrachtwagen, het onaangename geluid sneed door de warme, prille zomerlucht.

‘Ik vroeg waar het geld gebleven is,’ zei ze nogmaals.

Hij wendde zijn blik van haar af en bekeek de etalage van de bank die ze net hadden verlaten. Bij de pinautomaat links van de ingang ontstond een korte rij. Hij had een droge mond. Tomas likte zijn lippen en maakte de knoop van zijn das los. Hij voelde zich belachelijk dat hij zich zo had uitgedost. Een colbert met een donkerrode das. Het zweet gutste onder zijn witte overhemd. Hij pakte een sigaret uit zijn borstzak en stak die tussen zijn lippen. Klara greep de sigaret, gooide hem op de grond en stampte erop voordat hij hem kon opsteken.

‘Kun je me verdorie antwoord geven?’

‘Ik ga het regelen. Kom,’ zei hij.

Hij nam haar zacht bij de arm en voerde haar mee naar de auto waarin hun twee kinderen, Alexander en Ebba, zaten te wachten. Het was de eerste dag van de zomervakantie. Klara had vakantie en Tomas was vandaag vrij om samen iets te gaan doen. De hemelsblauwe Volvo 240 stond op Swedenborgsgatan in de schaduw geparkeerd. Ze liepen langs een tearoom, Tomas rook de geur van versgebakken broodjes. Binnen zaten grijze bejaarden met kromme ruggen over gebakjes gebogen.

Klara leek nu wat gekalmeerd te zijn en sjokte gelaten naast hem. Toen ze bijna bij de auto waren, stopte ze en keek naar hem

op. Haar ogen waren eerder smekend dan boos. De teleurstelling in haar ogen gaf hem meteen een slecht geweten.

‘Vertel me de waarheid, lieverd. Ik zal niet boos worden. Heb je het geld aan je broers gegeven? Hebben ze je weer in de problemen gebracht?’

Hij schudde lichtjes zijn hoofd, overmand door schaamte. Hij zou het nooit aan haar kunnen vertellen. Dat was onmogelijk.

‘Nee.’

‘Maar hoe kunnen we het huis dan kopen?’

‘Ik ga het geld regelen, zei ik.’

‘Hoe dan? We moeten vijftwintigduizend aanbetalen. Je verdient drieëntwintigduizend in de maand en we hebben minder dan twee maanden de tijd. Daarna vindt de makelaar vast een andere koper.’

Hij gaf geen antwoord, liep naar de auto en deed de deur open. Voordat hij ging zitten, deed hij zijn colbert uit, vouwde die snel op en legde die tussen Ebba en Alexander op de achterbank.

De ramen waren open, maar de gezichten van de kinderen waren rood en glimmend van de warmte. Tomas startte de motor en zette de airco vol open. De lucht uit de airco was warm en bedompt.

‘Stap je in?’ vroeg hij aan Klara, die nog op het trottoir stond.

Ze opende de autodeur en plofte op de stoel.

Hij reed met de auto de weg op en kon meteen soepel invoegen in het ochtendverkeer op Hornsgatan. Klara zat afgewend naast hem. Ebba begon hard te huilen. Alexander, de oudste, die zes jaar was, trommelde van achteren snel en ritmisch op de bestuurdersstoel.

‘Zou je daarmee kunnen stoppen?’ vroeg Tomas.

Het gebons hield op.

Ze stonden voor het rode licht achter een rode bus te wachten. Donkergrijze dieseldampen drongen de auto in. Hij liet met zijn rechterhand de versnellingspook los, legde hem op Klara’s hand en kneep er zachtjes in. Ze trok haar hand weg en sloeg haar armen over elkaar.

Het stoplicht sprong op groen. De bus zuchtte zwaar en kwam toen in beweging. Ebba's gehuil sneed door de auto. Ze kropen langzaam over Hornsgatan. De benauwde lucht in de auto was zwaar en dik. Het voelde alsof hij niet genoeg zuurstof kreeg. Hij haalde adem door zijn mond, zijn benen kriebelden en jeukten. Een groene Volvo sneed hen af. Tomas remde en onderdrukte een vloek. Op het kruispunt bij Ringvägen moesten ze weer voor het stoplicht wachten. Tomas zag de nek van de automobilist in een groene Volvo. Alexander begon weer tegen de bestuurdersstoel te schoppen. Niet met dezelfde intensiteit als net, maar harder en doelgerichter. Tomas reikte naar zijn colbert op de achterbank, trok het naar zich toe en legde het op zijn schoot. Hij droogde het zweet van zijn handen en tastte over de stroeve stof naar de sigaretten tot hij ze vond.

'Je gaat verdomme niet in de auto roken,' zei Klara.

Hij gaf geen antwoord. Met de mouw van zijn overhemd veegde hij het zweet van zijn voorhoofd. Hij stopte een sigaret in zijn mond. Ebba huilde nu nog harder. Het lukte hem om zijn Prince op te steken. Hij deed zijn ogen dicht. Blies de rook uit zijn mond. Het flitste voor zijn ogen, zijn vingers waren verkrampd. Het licht was op groen gesprongen, de achterlichten van de groene Volvo verdwenen. Hij probeerde zich te herinneren wat hij met zijn voeten moest doen om de auto weer in beweging te krijgen. Met een lege blik keek hij naar de snelheidsmeter. Achter hem begonnen auto's te toeteren, eerst een paar, maar al snel zwol het aan tot een onsamenhangend galmend orkest.

Alexander begon harder te schoppen.

'Waarom ga je niet rijden, papa?' vroeg hij.

Klara keek naar hem.

Opnieuw een harde schop.

Ik moet weg. Ik moet de auto uit en hier weg, anders ga ik dood.

Tomas rukte de deur open. Stapte uit. Klara boog over de bestuurdersstoel heen en riep hem. Besluiteloos stond hij bij de motorkap. Zijn lichaam wankelde alsof hij groggy was van een klap. Hij zag wazig. Hij knipperde een paar keer met zijn ogen. Op het trottoir waren mensen blijven staan die nieuwsgierig naar

de opschudding keken. Hij draaide zich om en stak de doorgetrokken witte streep op de weg in de richting van Zinkensdamm over. Een auto moest een noodstop maken om hem niet aan te rijden. Klara schreeuwde maar hij liep door.

2

Vera Berg had haar vriend Jonny Möller zeven dagen geleden voor de laatste keer gezien. Sinds hij vorige week zondag niet meer terugkwam toen hij bier was gaan kopen, was hij spoorloos. Nu zat zijn zesjarige zoon Sigge aan de keukentafel in de driekamerflat aan Ystadsgatan in Malmö. Hij keek Vera aan.

‘Moet ik hier helemaal alleen blijven, als je gaat verhuizen?’

Op de vloer stond de zwarte koffer van Vera als een muur tussen hen in. Het ultieme bewijs van Vera’s komende verraad tegen de jongen.

‘Ik zou je nooit alleen laten, mannetje.’

Vera zou over twee uur in de auto stappen om naar Stockholm te rijden. Daar wachtte haar nieuwe flat. En een nieuwe baan als landelijk journalist op de redactie in Stockholm van het boulevardblad *Kvällsposten*. Een van de zwaarste banen bij die krant.

Ze stond op van haar stoel en deed een stap naar Sigge. Ze wilde hem net een aai over zijn bol geven toen hij snel naar achteren leunde op de eetstoel.

‘Wel waar, dat voel ik,’ zei hij. ‘Iedereen laat me altijd in de steek. Eerst mama, toen papa. En nu jij.’

Vera wist hoe het voelde als je familie je de rug toekeerde. Daarom had ze de reis met een week uitgesteld. Terwijl ze wachtte op Jonny, die maar niet terugkwam. Maar afgelopen vrijdag had haar nieuwe chef in Stockholm gedreigd om Vera niet in dienst te nemen als het haar niet behaagde om maandagmiddag te verschijnen.

‘Papa komt vast gauw, lieverd.’

Ze geloofde haar eigen woorden niet meer, maar wat moest ze zeggen? De jongen had gelijk. Zijn vader leek zich niet meer om

hem te bekommeren. Zijn moeder was dood. En Vera moest de kans grijpen die de *Kvällsposten* haar bood.

‘Je bent niet eens mijn mama,’ zei Sigge. ‘Je houdt niet van me.’

Dat was niet waar. De hele week had Vera geprobeerd Jonny te vinden, en toen dat niet was gelukt had ze koortsachtig geprobeerd om een andere oplossing te vinden. Allemaal om te voorkomen wat ze nu wel moest doen.

‘Je bent de belangrijkste kleine man in mijn leven. Ik weet dat ik je moeder niet ben, maar voor mij ben je toch mijn zoon.’

De jongen ontdooide en ze stak haar hand uit. Deze keer liet hij toe dat ze haar vingers door zijn bruine, slordige haar haalde. Zijn groene ogen keken haar stralend aan.

Een seconde later stond Sigge snel op en rende de woonkamer in. De intro van de film *Mio, mijn Mio* klonk al snel uit de speakers van de tv.

Vera probeerde de woede die in haar opborrelde in bedwang te houden.

Wie doet dit verdorie zijn eigen kind aan?

Mijn eigen ouders, dacht Vera. Dat wist Jonny.

De klootzak.

Daarom was hij ervandoor gegaan. Het was zijn manier om Vera onder de duim te houden. Jonny was de enige die haar geheim kende. De ramp die zich twaalf jaar geleden had afgespeeld. Wat er echt met Vincent was gebeurd. Waarom haar ouders haar niet meer als hun dochter beschouwden. En nu gebruikte hij dat tegen haar.

Hij wist dat Vera Sigge nooit in de steek zou laten.

Ze had zin om een keukendeurtje stuk te slaan. Maar dan zou Sigge de keuken komen binnenstormen. Bang dat er iets met haar was gebeurd.

Vera voelde haar gedachten versombereren. Ze herinnerde zich al die keren dat Jonny niet thuis was gekomen, omdat hij door de politie opgepakt was. Of naar Duitsland was gegaan om stuff naar Zweden te smokkelen. Of dat een simpel biertje in de kroeg was ontaard in een feest van drie dagen in het clubhuis van de South Side-motorclub.

Vera vervloekte zichzelf dat ze niet eerder bij hem was weggegaan. Dan was dit nooit gebeurd. Jonny had vermoed wat er gaande was. Dat Vera het uit wilde maken. Dus was hij vertrokken en ervan uitgegaan dat ze bij Sigge zou blijven tot hij terugkwam.

Ze veegde met haar hand over de versleten, grenen keukentafel. Hier hadden ze de eerste nacht op gevreeën, terwijl in de kamer ernaast de afterparty aan de gang was. Na afloop had Vera rode strepen op haar billen gehad. Schrammen van het droge hout. De seks was een machtsstrijd, verwoede pogingen om de ander te temmen.

Misschien zou ze Jonny allang verlaten hebben als ze geen schuld bij hem had gehad. Ze waren vier jaar bij elkaar en de eerste twee jaar had hij haar onderhouden. Hij had haar een thuis geboden toen ze op straat kwam te staan. Hij had haar studieschuld betaald. Zonder hem had Vera nooit haar journalistiekopleiding kunnen afmaken.

Het leek wel alsof er twee versies van Jonny voortdurend met elkaar in gevecht waren. Het afgelopen jaar had helaas het verkeerde karakter gewonnen.

Haar mobiele telefoon ging. Het was politieagent Casper Seger, Vera's beste bron voor haar werk als misdaadverslaggever.

'Alsjeblieft, zeg dat je hem hebt gevonden,' zei Vera. 'Ik weet niet wat ik moet doen.'

Hoe boos ze ook was, ze maakte zich zorgen om Jonny. Dat maakte haar nog bozer. Ze pakte een tafelmes en dreef het in het tafelblad. Dwars door het bewijs van inschrijving van Siggess zwemschool. Aqua-fun, zo heette het zwembad. Wat een idiote naam.

'Jonny is niet opgepakt,' zei Casper. 'Maar ik denk dat ik weet waar hij zou kunnen zijn. Ik heb iets gehoord van een collega die een informant heeft in Jonny's milieu.'

'Oké...'

'Een verbond van kleine motorclubs hebben een bijeenkomst. Ze gaan zich blijkbaar organiseren. Ze willen een netwerk opbouwen om aan de Hells Angels te laten zien dat ze voldoende

daadkracht hebben. Het doel is dat de clubs gezamenlijk onder de Hells Angels-vlag worden opgenomen.’

‘Fantastisch, ik ga dus een lid van de Hells Angels dumpen. Waar is de bijeenkomst?’

‘Ja, dat is minder positief. Hij zit in Duitsland. Ze gaan territoria afbakenen en onder elkaar verdelen. Dat zal veel tijd kosten met al die alfamannetjes die zich op de borst kloppen.’

‘Shit.’

‘Ja.’

‘Wat moet ik met die jongen, Casper?’

‘Er zijn dus geen naaste familieleden bij wie je hem kunt achterlaten?’

‘Nee.’

‘Dan heb je maar twee mogelijkheden, en een daarvan kan als ontvoering worden beschouwd. Vera, ik begrijp wat je wilt, maar je kunt hem niet meenemen. Niet zolang Jonny op vrije voeten is. Als het verkeerd loopt, kom je in de gevangenis.’

‘Ik weet het.’

Vera beëindigde het gesprek. Ze liep naar de gang. Ze voelde gruis onder haar voeten. Alle schoenen lagen kriskras door elkaar. In de hoek stond een verkeerspion die Jonny in een dronken bui mee naar huis had gesleept. Daarnaast stond het telefoontafeltje. Vera opende het telefoonboek en bladerde naar de letter m. Ze scheurde het nummer van maatschappelijk werk eruit en stopte het papier in haar zak voor ze terug naar de keuken liep.

Ze wilde het niet, maar wist dat ze geen keuze had. Ze kon niet toestaan dat Sigge verder moest leven in de dampen van Jonny’s chaos.

Op de keukentafel lag een kookboek met op het omslag een ronde brandvlek ter grootte van een pan. Een herinnering aan de keer dat Jonny, stoned van de stuff, Sigge alleen popcorn had laten poffen in de keuken, waarna er brand was ontstaan.

Precies op het moment dat de vlam in de pan sloeg, was Vera thuisgekomen.

Scènes van hun laatste jaar samen speelden zich in haar ge-

dachten af. De paar keer dat Jonny alleen met de jongen was, waren in een catastrofe geëindigd. Hij was dronken naar ouderavonden gegaan. Stoned autogereden met Sigge zonder veiligheidsgordels om op de achterbank. In maart had Vera de jongen een keer in een bordeel moeten zoeken, waar Jonny hem alleen had achtergelaten omdat hij een oppas nodig had. Elke keer had Vera alles moeten laten vallen om de zaak te redden.

Het papiertje in Vera's broekzak was een waardeloos alternatief. Maar het was de enige troefkaart die ze had.

'Sigge,' riep ze.

'Ja.'

'Zullen we naar een speelparadijs gaan?'

Snelle stappen vanuit de woonkamer. Met grote ogen verscheen Sigge in de deuropening.

'Echt?'

'Misschien moet je daar een nachtje blijven slapen. Tot papa komt. Dus doe al je favoriete speelgoed maar in je rugzak.'

'Weet je zeker dat papa komt?'

'Dat beloof ik.'

Eerst keek de jongen Vera sceptisch aan. Toen liep hij weg om zijn tas in te pakken. Niet wetend dat zijn leven vanaf dat moment nooit meer hetzelfde zou zijn.